

Jaka ilość promieniowania jest używana?

Podczas zabiegów prowadzonych pod kontrolą RTG dawka promieniowania jest zazwyczaj wyższa niż w przypadku zwykłej radiografii (np. prześwietlenia klatki piersiowej) i zależy od wymaganej jakości obrazu, od wieku i wagi dziecka oraz od czasu trwania zabiegu. Najważniejsze jest, aby w sposób bezpieczny i precyzyjny, przy użyciu jak najmniejszej ilości promieniowania, uzyskać pożądane obrazy. Istnieje wiele sposobów zmniejszenia dawki podczas zabiegów pediatrycznych.

Potencjalne szkody spowodowane zabiegami pod kontrolą promieniowania rentgenowskiego obejmują ryzyko związane z samym zabiegiem, a jest ono zwykle znacznie większe niż ryzyko związane z promieniowaniem. Korzyści z uzasadnionego zabiegu są większe niż wszelkie ryzyka.

Zabieg pediatryczny	Równoważny okres ekspozycji na promieniowanie naturalne	Wzrost ryzyka zachorowania na raka w przyszłości
Biopsja kości pod kontrolą TK-fluoroskopii	1,5 roku	Bardzo niski (dużo mniej niż 1%)
Zabiegi kardiologiczne pod kontrolą fluoroskopii	Średnio 2,5 roku (w zależności od rodzaju zabiegu: od 5 miesięcy do 15 lat)	Niski (mniej niż 1%)

Korzyści z uzasadnionych zabiegów są bardzo duże i znacznie przewyższają zagrożenia.

O co możemy zapytać?

- ✓ CZY TEN ZABIEG JEST NIEZBĘDNY?
- ✓ CZY MUSI BYĆ WYKONANY WŁAŚNIE TERAZ?
- ✓ JAKIE RYZYKO WIĄŻE SIĘ Z TYM ZABIEGIEM?
- ✓ JAK MOŻNA ZMNIJSZYĆ TO RYZYKO?
- ✓ W JAKI SPOSÓB TEN ZABIEG MOŻE BYĆ POMOCNY?
- ✓ JAKIE RYZYKO WIĄŻE SIĘ Z NIEWYKONANIEM TEGO ZABIEGU?
- ✓ CZY DOSTĘPNA JEST JAKĄŚ INNA, ZASTĘPCZA PROCEDURA ZABIEGOWA?
- ✓ CZY ZABIEG ZOSTANIE PRZEPROWADZONY Z UWZGLĘDNIENIEM WIEKU I MASY CIAŁA MOJEGO DZIECKA?
- ✓ CZY NALEŻY ZACHOWAĆ JAKIEŚ ŚRODKI OSTROŻNOŚCI PRZED ZABIEGIEM ALBO PO NIM?

Fluoroskopia i TK są niezwykle przydatne w badaniu narządów i innych struktur wewnętrznych organizmu, a także ułatwiają właściwe wprowadzenie i przemieszczanie w ciele narzędzi medycznych (np. igieł, cewników, baloników). Jeśli zabieg pod kontrolą promieniowania rentgenowskiego jest konieczny, przynosi on znacznie więcej korzyści niż potencjalnych szkód.

Dodatkowe materiały

Ulotki WHO omawiające poszczególne rodzaje badań obrazowych z zastosowaniem promieniowania jonizującego, w tym niniejsza ulotka, zostały przygotowane jako uzupełnienie opracowania WHO pt. „Communicating Radiation Risks in Pediatric Imaging”, zawierającego bardziej szczegółowe objaśnienia.

Tłumaczenie na język polski: Krajowe Centrum Ochrony Radiologicznej w Ochronie Zdrowia, z oryginału: „X-ray-guided interventions in children. What do we need to know?”, 2016. WHO nie ponosi odpowiedzialności za treść ani poprawność tego tłumaczenia. W przypadku jakichkolwiek rozbieżności pomiędzy wersją angielską a polskim tłumaczeniem, obowiązującą wersją jest oryginalna wersja angielska.

ZABIEGI POD KONTROLĄ PROMIENIOWANIA RENTGENOWSKIEGO U DZIECI

Co powinniśmy wiedzieć?

KRAJOWE CENTRUM
OCHRONY RADIOLÓGICZNEJ
W OCHRONIE ZDROWIA

Obrazowanie medyczne u dzieci

Obrazowanie medyczne jest często niezbędne i kluczowe w diagnostyce oraz w leczeniu chorób i urazów u dzieci.

W niektórych przypadkach badanie obrazowe przy pomocy promieniowania jonizującego, takie jak badanie fluoroskopowe, jest najlepszym rozwiązaniem, jeśli chodzi o pomoc medyczną dla dziecka. Zapewnienie, że badanie obrazowe przyniesie więcej korzyści niż szkody nazywamy „uzasadnieniem”, a zastosowanie minimalnej ilości promieniowania potrzebnej do osiągnięcia zamierzonego celu klinicznego – „optymalizacją”.

Uzasadnienie i optymalizacja są elementami odpowiedzialnej i etycznej praktyki medycznej.

Czym jest promieniowanie?

Promieniowanie to powszechnie występująca w środowisku energia, która rozchodzi się w postaci fal lub cząstek. Ludzie są narażeni na promieniowanie kosmiczne, a także na inne naturalne źródła promieniowania znajdujące się w: skorupie ziemskiej, wodzie, żywności, atmosferze oraz w ludzkim ciele. Natomiast głównym sztucznym źródłem narażenia na promieniowanie są procedury medyczne.

Ważne informacje na temat promieniowania

Istnieją dwa rodzaje promieniowania: **jonizujące** i **nijonizujące**.

Promieniowanie jonizujące może uwalniać elektrony z atomów. Przykładowe rodzaje badań wykorzystujących **promieniowanie jonizujące** to: medyczna i stomatologiczna radiografia konwencjonalna (RTG), tomografia komputerowa (TK), medycyna nuklearna (MN) i fluoroskopia.

Z kolei **promieniowanie niejonizujące** może wprawiać atomy w drgania, ale nie ma wystarczającej energii, aby uwolnić elektrony. Przykładami badań z użyciem **promieniowania niejonizującego** są: ultrasonografia (USG) i rezonans magnetyczny (MR).

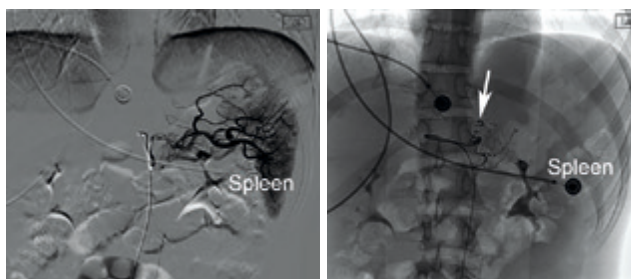
Do przeprowadzenia zabiegów interwencyjnych pod kontrolą badania obrazowego u dzieci, w zależności od konkretnej procedury, można zastosować: ultrasonografię (USG), fluoroskopię, tomografię komputerową (TK) lub rezonans magnetyczny (MR).

Zabiegi pod kontrolą RTG mogą uratować dzieciom życie

Chłopiec z wrodzoną wadą serca w wieku 3 lat przeszedł operację, podczas której nie udało się skorygować wszystkich nieprawidłowości. Po operacji rozwinęła się u niego niewydolność serca. W celu zamknięcia nieprawidłowego naczynia krwionośnego przeprowadzono zabieg interwencyjny pod kontrolą fluoroskopii. Po tygodniu pacjent mógł wrócić do domu.

Zabiegi pod kontrolą RTG pozwalają uniknąć poważnych operacji

17-letni chłopiec został ranny w wypadku samochodowym. Przeprowadzona na oddziale ratunkowym tomografia komputerowa wykazała uszkodzenie śledziony powodujące krwotok zagrażający jego życiu. Radiolog interwencyjny za pomocą tymczasowego cewnika umieścił materiał blokujący („spirale”) w tętnicy prowadzącej do śledziony, co powstrzymało krwawienie. Funkcjonowanie śledziony zostało podtrzymane. Gdyby nie wykonano zabiegu interwencyjnego, konieczna byłaby operacja usunięcia śledziony.

Aby pomóc zidentyfikować krwawienie, w trakcie zabiegu pod kontrolą fluoroskopii przez tętnicę do śledziony wstrzyknięto barwnik widoczny na obrazach rentgenowskich („kontrast”). Po założeniu spirali (po prawej) krwawienie ustało. Niewielkie spirale są ledwo widoczne (strzałka).

Zabiegi pod kontrolą RTG u dzieci

Wiele schorzeń u dzieci, które w przeszłości wymagały operacji, obecnie można zdiagnozować i leczyć za pomocą mniej inwazyjnych procedur, które wiążą się z mniejszym ryzykiem i krótszą rekonwalescencją w porównaniu z operacją. Pediatryczne zabiegi interwencyjne pod kontrolą RTG, w zależności od wieku dziecka i rodzaju zabiegu, mogą wymagać użycia środków uspokajających lub znieczulenia ogólnego. Tego typu procedury stosuje się u dzieci w ramach różnych zabiegów, w tym podczas: wykonywania biopsji, umieszczania rurek, odprowadzania płynów, wprowadzania cewników do tętnic i żył oraz leczenia szeregu schorzeń pediatrycznych, takich jak: problemy z sercem, zakrzepy krwi, nowotwory, urazy, choroby wątroby i choroby nerek. Interwencje te można przeprowadzić w niemal dowolnym obszarze ciała za pomocą ultrasonografii (USG), fluoroskopii, tomografii komputerowej (TK) lub rezonansu magnetycznego (MR).

Fluoroskopię można porównać do filmu, w którym impulsy rentgenowskie wykorzystuje się do pokazania ruchów organów wewnętrznych. Fluoroskopia w czasie rzeczywistym uwidacznia płynne środki kontrastujące przechodzące przez różne narządy i/lub obiekty poruszające się w organizmie.

Dzięki tomografii komputerowej (TK) otrzymujemy przekrojowe (2D) i trójwymiarowe (3D) obrazy przedstawiające narządy i szczegóły wewnętrzne, których może nie pokazywać fluoroskopia.

Złożone interwencje mogą być długotrwałe i skutkować narażeniem na stosunkowo wysoką dawkę promieniowania. Pacjenci i członkowie rodziny powinni zasięgnąć porady pracowników ochrony zdrowia, szczególnie w sprawie objawów ewentualnych skutków ubocznych, które mogą wymagać dalszych konsultacji.